

MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon

ROHELISE PUNKTI

INFO

LEHT

NR. 14, detsember 2019

ETO PRO EUROPE

Kaunõid Jõulõ!

Sisukord

Pakendiga või ilma?.....	3
2018. aastal ETO klientide poolt Eesti turule toodud pakendikoguste ja ETO poolt taaskasutusse suunatud pakendijäätmete ülevaade.....	4
Avaliku sektori innovatsiooniprogrammist ehk Mis juhtub siis, kui teha jäätmete sorteerimisega alustamine imelihtsaks?	5
Pakendijäätmete kogumise juhised.....	8
Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu	9

* Esikaanel taaskasutatud kogused aastate lõikes

Pakendiga või ilma?

Keskkond ja poliitika on teemad, millega puutume tahes-tahtmata kokku peaaegu iga päev. Seoses Euroopa Liidu keskkonnavaldkonda puudutavate direktiivide jõustamisega tuleb ka Eestis üht-teist ümber korraldada. On ilmne, et tarbimise suurenemisega kaasnevalt kasvab ka vajadus loodusressursside järele ning suureneb jäätmete teke. Kapitaliseerunud inimtegevuse mõju loodusele hindavad teoreetikud üksteisele vastandult ja eksisteerivad erinevad tõed, olenevalt vaatenurgast. Tõde on uskumuse küsimus, mis sõltub ümberlükkamise tarkusest. Paraku ma ei oska tuua ka ühtegi näidet, mille poolest on inimtegevus emakesele loodusele kasulik ja milline näeks Maa välja ilma inimkonnata.

Ka oma kahjulikku mõju loodusele tuvastame ja korvame me ise, et vähendada oma ökojalge sedavõrd, et elusvormid oleksid jätkusuutlikud. See on tohutu globaalse mastaabi ja piiramatu võimalustega tööpõld, mida reguleerida ja ümber korraldada, seda nii poliitikutele kui ettevõtjatele. Ümberkorraldused ongi viimase paari aasta peateema ka meie riigisisese jäätmealases seadusandluses. Üldteada on see, et raha ja poliitika mõjutavad teineteist sedavõrd, et mõningaid protsesse tabab üleregulatsioon, mistõttu vaba turumajandus saab riivatud ja konkurentsitingimused ei ole kõikidele turuosalistele võrdsed. Teada on, et kui millegi reguleerimisega üle pingutada, võib kontroll protsesside üle täiesti käest ära minna. Tulemuseks on kaos, mis ei aita eesmärgi saavutamisele kuidagi kaasa. Õiguskantsler Ülle Madise on öelnud: „Ilmselge ülereguleerimisega on tegemist siis, kui seadusesse kirjutatakse unistus, lootus või soov, ent mitte ühtegi abinõu, mille kasutamise tulemusel võiks elu soovitud suunas muutuda. Muidugi oleks lihtne ja võib-olla koguni populaarne näiteks vaesus seadusega keelata ja önn kohustuslikuks teha. Paraku ei täida ükski seadus end ise.” (<https://www.oiguskantsler.ee/et/ulle-madise-vahe-norme-rohkem-tervet-moistust>.)

Üks huvitav ja väga oluline küsimus on, kui palju ja millises materjalist pakend peaks ümber toote olema, et pakendamisega kaasnev koormus keskkonnale oleks minimaalne? Milline oleks optimaalne pakendamine ja kas ka ilma pakenditeta saaks hakkama? Ilmselt ei ole ülemäärane pakendamine hea. Kui pakend on materjalist, mida ei ole võimalik tehnoloogiate puudumise tõttu ümber töödelda, tekib jäätmereostus, mis ka ei ole hea. Kui pakendit on kauba ümber liiga vähe või pakend ei ole piisavalt vastupidav, mistõttu see puruneb, võib toode rikneda või kahjustuda ja kogu toodangust saab prügi, mille käitlemine nõuab ressursse ja koormab keskkonda. Pakend mängib kauba turundamisel ja reklaamimisel olulist rolli ja aitab eristada konkreetset toodet paljude teiste samasuguste seast. Pakendi välimus mõjutab tarbija ostuotsust ja kannab olulist

infot toote kohta. Seega pakendivaba tootmine on pigem ebareaalne, isegi kui tarbijad seda soovivad. Tarbijal peab jätkuma tarkust näha ilusa läikiva ja silmailu pakuva pakendi taga päris toodet ja hinnata toodet tema tegelike omaduste järgi. Samamoodi tasuks lugeda ka „pakendamata“ uudiseid – ikka selleks, et teada saada, mis maailmas tegelikult toimub.

Tõenäoliselt ei suuda me tagada pakendivaba tootmist, seega peaks valdkond koondama oma energia võimalikult loodus-sõbraliku ja kuluefektiivse pakendamise ning pakendijäätmete ringlussevõtu edendamisele.

Ilusat aega ja meelerahu!

Siret Kivilo
Juhatuse liige

2018. aastal ETO klientide poolt Eesti turule toodud pakendikoguste ja ETO poolt taaskasutusse suunatud pakendijäätmete ülevaade

2018. aasta kokkuvõtteks saame ETO klientidele kinnitada, et Eesti Taaskasutus- organisatsioon MTÜ on kõik oma kohustused pakendite kogumise ja taaskasutamise osas õigeaegselt ja vastutustundlikult täitnud.

2018. aastal töid ETO kliendid Eesti turule kokku 44 582 tonni pakendit, mis on 270 tonni rohkem 2017. aastaga võrreldes.

Deklareeritud pakendimaterjale liigiti analüüsidest võib öelda, et kõige rohkem tuuakse Eesti turule kaupu endiselt paber- ja papp-pakendis, mida oli kokku 14 827 tonni ja mis moodustas 33% ETOle deklareeritud pakendite kogumassist. Puitu toodi ETO klientide poolt Eesti turule 11 631 tonni ehk 26% pakendite kogumassist.

Mainitud materjalidele järgnesid: plastpakend 9875 tonniga, klaaspakend 6344 tonniga ning metallpakend 1904 tonniga. Aastaga on kõige rohkem suurenenud papp-pakendi deklareerimine ja vähenenud klaaspakendi deklareerimine.

Deklareeritavate koguste suurenemisele on kaasa aidanud nii üldine tarbimise kasv kui ka uued liitunud ettevõtted, kes on leidnud Rohelise Punkti organisatsioonis parima partneri pakendialaste kohustuste täitmisel.

Aasta aastalt on suurenenud inimeste teadlikkus pakendijäätmete liigiti kogumisel ning seeläbi kasvavad ka ETO poolt kokku kogutud ja taaskasutusse suunatud pakendikogused. 2018. aastal suunas ETO taaskasutusse 28 366 tonni erinevaid pakendijäätmeid, millest ca 93% taaskasutati ringlussevõtu teel.

ETO turundustegevus

Avalikkuse ja tarbijate teavitamise kulud olid 2018. aastal 43 317 eurot.

Turunduse põhiprojektideks olid elanikkonna teavitamine pakendijäätmete sorteerimisest ja kogumisest ning laste koolitamine – läbi aasta toimusid Rohelise Punkti pakendikoolitused lasteaedades ja koolides. Kui varasematel aastatel on juba läbi viidud teavituskampaaniad pakendite sorteerimisest Narva, Pärnu, Saaremaa, Rakvere, Tartu ja Haapsalu piirkon-

dade lasteaedades ja koolides, siis 2018. a said ETO maskoti „Keskkonnakese“ suurima tähelepanu osaliseks Viljandi, Otepää, Põlva ja Hiiumaa piirkonna lasteaiaid.

Suurim üleriiklik pakendite sorteerimisele kutsuv teavitusprojekt oli kampaania „Koos looduse poolt“ televisioonis, raadios ja internetis.

ETO oli osaline ka tavatarbijatele sorteerimist propageeriva ühtse infoportaali ja kaardirakenduse kuhuviia.ee loomises ja finantseerimises.

Suur tänu ETO klientidele meeldiva koostöö eest ning loodame jätkuvale koostööle edaspidi!

Rainer Ramjalg
Turundus- ja müügijuht

Avaliku sektori innovatsiooniprogrammist

ehk

Mis juhtub siis, kui teha jäätmete sorteerimisega alustamine imelihtsaks?

Riigikantselei poolt ellu kutsutud Innovatsioonitiimi arendusprogrammi eesmärk on avalike teenuste arendamine kasutajasõbralikumaks inimkeskse lähenemise abil. Protsessi kaasatud töörühmad koosnevad erinevate ministeeriumide ja huvigruppide esindajatest. Iga uue programmi käigus otsitakse uusi, kastist-väljas lahendusi ja võimalusi nende katsetamiseks.

Käesoleva aasta kevadest saadik väldanud programm kätkes endas sedapuhku viit erinevat projekti:

- Kiiruseületamise vähendamine
- Ettevõtja kontaktpunkt
- Prügi sorteerimine
- Puude määramine
- Elektroonne majutuskaart

Meeldiva tunnustusena paluti tänavuse Innovatsioonitiimi Prügi sorteerimise projektiga liituma ka ETO esindaja. Umbes pool aastat väldanud projekti käigus valiti välja mõned huvitavad ideed, mille tõhusust sügisel üheskoos taaskasutusorganisatsioonide, mõnede valdade ja Keskkonna-ministeeriumiga ka katsetati.

Kõik sai alguse kevadel, kui verivärsked meeskonnad esmakordselt kohtusid ning ühiselt ajusid ragistasid, kuidas kõige paremini ja efektiivsemalt tõstatatud probleemidele lahendusi leida.

Prügi sorteerimise parendamise tiim viis läbi 26 intervjuud, mille tulemusena loodi 5 persoonat ehk tüüpilist tarbijat, kaardistati nende peamised mured-rõõmud ja hoiakud seoses jäätmete sorteerimisega, ning vaadeldi nende teekondi nii-öelda "poest prügikastini".

Intervjueeritavate seas oli vägagi keskkonnateadlikke inimesi, kes juba praegu oma jäätmeid entusiastlikult sorteerivad ning ei kohku ka mõningate takistuste puhul. Neid ei heidutanud see, kui pakendikonteiner asus elukohast kaugemal, ega ka see, kui köögikapis oli vähe ruumi erinevate jäätmetiliikide kogumiseks. Probleemidele läheneti loominguliselt ning näiteks oli köögikappi mahutatud väike kast olmejäätmete jaoks, suur kast pakenditele ja kausike biolagunevate jäätmete tarvis. Paber-papp volditi kokku ning asetati paberkotti. Poes kasutati oma kotte-karpe erinevate kaupade pakendamiseks ning kohvi käidi ostmas oma korduvkasutatava topsiga.

Mõistagi leidis inimesi, kelle arvates prügi on prügi ning kõik jäätmed, sõltumata liigist, peaksid rändama tavalisse prügikasti. Osalt oli nende kodanike puhul tegemist ealiste iseärasustega – näiteks teismelised ütlesid otse, et neid ei huvita prügi ega taaskasutamine ning et parim viis jäätmetest vabanemiseks on need visata olmejäätmete konteinerisse. Leidus ka paar inimest, kelle suhtumine jäätmete sorteerimisse oli suisa raevukalt negatiivne. "Pange oma konteiner ükskõik kuhu, ainult mitte minu maa peale" ja "kõik läheb auku või ahju" olid vaid mõned leebemad väljendid nende poolt.

Lahenduste leidmisel keskenduti peamiselt kahele kohusetundlikumale persoonale, kelle puhul nähti ette, et nende murede lahendamisel on tulemused kõige paremad, ehk tegu oli tüüp-tarbijatega, kes on meeleldi nõus jäätmeid sorteerima, kui süsteem on nende jaoks tehtud mugavaks ning arusaadavaks.

Lähemalt lahendustest, mis välja mõeldi ning mille toimimist sügisel reaalset testiti:

Pakendikoti eksperiment Kuressaares

Saaremaa vald alustas koostöös taaskasutusorganisatsioonidega eramajade juurest pakendikotiga sorteeritud pakendijäätmete äraveo teenuse pakkumist juba möödunud aasta oktoobrist, kuid inimeste liitumine tasuta teenusega toimus visalt ning huvi teenuse vastu oli väga väike. Näteks Eesti Taaskasutusorganisatsioon saatis kevadel Kuressaare ja Kudjape elanikele kokku pea 2000 kirja, soovitades liituda tasuta pakendijäätmete äraveo teenusega, kuid mitme kuu möödudes oli lepingulisi kliente kogunenud vaid umbes 65 ehk ligikaudu 3% kirja saanutest.

Elanike vähese huvi tõttu tegi vald Innovatsioonitiimile omapoolse ettepaneku testida sootuks uudet lähenemist Kuressaare linnas. Kõik kolm Eestis tegutsevat taaskasutusorganisatsiooni panid projektile öla alla ning olid meeleldi nõus katses kaasa lööma.

Juhusliku valiku alusel selekteeriti välja kokku 837 eramut 29 tänaval, mis jagati kahte gruppi:

- Grupile A saadeti vaid kiri üleskutsega liituda tasuta teenusega, kuid inimene ise pidi selleks eelnevalt taaskasutusorganisatsiooniga ühendust võtma ja lepingu sõlmima;
- Grupile B saadeti ümbrikus tühi pakendikott ning kiri, mis kutsus üles puhtaid pakendi-jäätmeid koguma ja kotti kindlal tühjenduspäeval aia taha tõstma. Seega ei pidanud inimene pakendijäätmetega sorteerimise alustamiseks sõlmima lepingut, vaid võis sellega kohe pihta hakata. Imelihtne!

Esimese tühjenduspäeva hommikul sõitsime koos pakendiveokiga valitud tänavail ning Innotiimi liikmete suureks rõõmuks oli otsustanud pakendikoti tänavale tõsta peaaegu kolmandik kilekoti saanuist. Selline positiivne pilt avanes 1. oktoobri hommikul Kuressaares Piiri tänaval:

Kõik kolm taaskasutusorganisatsiooni käisid Kuressaare projekti käigus pakendikotte kogumas kokku kuuel korral ning projekti lõpptulemusena selgus, et pakendikoti teenusega liitunud klientide vahe ainult kirja saanute ning kirja- ja pakendikoti saanute vahel oli pea kümnekordne viimaste kasuks!

Ühtne värvi- ja pildikeel nii prügikastidel kui pakenditel

Jäätmevedajaid on meie pisikeses Eestis palju ja praegusel hetkel on neist igaühel kasutusel erineva kujunduse ja värviga logod, kleebsised, kogumisvahendid jne. Kuigi pakendijäätmete kogumisel on kasutusel Euroopa Liidu poolt aktsepteeritud värvidena roheline (klaaspakend), sinine (paber- ja papppakend) ning kollane (plast- ja metallpakend), siis reaalne pilt tänaval, asutustes ja kauplustes on inimesele pigem segadustekitav:

Intervjuude käigus üks sagedamini välja toodud mure oli, et praegune jäätmekäitluse süsteem on arusaamatu, märgised tekitavad segadust ning keegi tegelikult täpselt ei tea, mida ja kuhu peab viskama. Seetõttu panigi Innovatsioonitiim taas kord pead tööle ning kaasas ka asjasepuutuvaid spetsialiste, et välja mõelda, kuidas olukorda parandada ja asi inimestele nii lihtsaks teha, et pakendite sorteerimisel üldse mõtlema ei peaks, mis, miks ja kuhu.

Disainer kujundas uued lihtsalt mõistatavad piktogrammid ning ühiselt lepitati kokku värvilahendus. Testisime Inglismaalt laenatud ideed, kus juba pakendil on märgis, mis selgitab, kuidas antud pakendiga toimida selle tühjaksamisel.

Näiteks nii:

Käitumisjuhised

Viide materjalile värvi- ja pildikeeles

Materjal sõnaga

Millise pakendi osa kohta käib

Printisime välja suure hulga erinevaid värvilisi sedeleid ning märgistasime nendega terve kastitäie erinevaid pakendeid. Seejärel palusime juhuslikel inimestel neid pakendeid sorteerida, ikka nii, et üks kastitais pakendeid oli märgistatud, teine kastitais sarnaseid pakendeid aga märgistamata. Võtsime aega ning jälgisime, kuidas inimene märgistest aru saab ning kuidas see tema elu pakendite sorteerimisel lihtsamaks teeb ... või siis mitte.

Innovatsioonitiimi mõningaseks üllatuseks olid antud testi juures suurimaks komistuskiviks mitmest erinevast materjalist koosnevad pakendid. Näiteks assortiikompvekkide karp, mille ümber on kile, sees paksemast paberist karp mille sees omakorda plastikust alus ja kiletatud paberist kattekiht. Selline pakend tekitas inimestes äärmiselt suurt segadust ning pakendile kleebitud märgised pigem aeglustasid sorteerimis-

protsessi. Ühest-kahest materjalist koosnevad pakendite sortimine aga käis katseprojektis osalejatel hõlpsalt ning pakendi märgised olid sorteerimisele suureks abiks.

Hea meel on tõdeda, et ühise süsteemi kasutuselevõtt ei piirdu vaid Innovatsioonitiimi katseprojektiga, vaid jäätmeäritajatel on ühine huvi ja soov üle-eestiline ühine värvi- ja pildikeel kasutusele võtta - esialgu kogumisvahendite märgistamisel ja ühise sorteerimisjuhise väljatöötamisel. Loodame juba käesoleva aasta lõppedes alustada kogumisvahendite märgistamisega uute, ühesuguste kleebistega.

Tulevikus on kindlasti plaanis pakenditootjatega arutada võimalikku pakendite märgistamise kava.

Innovatsioonitiim jõudis katsetada veel paari keskkonnasõbralikku projekti, nimelt panditopsi süsteemi kasutamist avalikel üritustel ja kohvikutes ühekordse topsi eraldi maksustamist. Neist kahjuks siinkohal pikemalt kirjutada ei jõua. Võib vaid öelda, et mõlemad katseprojektid osutusid edukateks ning neid on plaanis tulevikus edasi arendada ja laiemalt kasutusele võtta.

Kuidas edasi?

Prügi sorteerimise projekt ei ole lõppenud - töörühmad jätkavad ühise märgisüsteemi ning sorteerimisjuhise väljatöötamist ning kasutuselevõttu. Innovatsioonitiim aga alustab juba uuel aastal uue hooga ning uute probleemide lahendamisega.

Loe lähemalt Innovatsioonitiimi tegemistest siit:

<https://www.riigikantselei.ee/et/innovatsioonitiim>

Veidi pikemalt prügi sorteerimise tiimi töödest siit:

https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/riigikantselei/strategiaburoo/prugi_sorteerimine.pdf

Kaunist jõuluaega ja
keskkonnasõbralikku uut aastat!

Merike Koger
MTÜ Eesti Taaskasutus-
organisatsioon arendusjuht

Pakendijäätmete sorteerimise juhised

PLAST- JA METALLPAKEND

Pakendikotti sobivad:

- Toiduainete, jookide, kosmeetika- ja hooldustoodete plastist pudelid, karbid ja topsid
- Muud plast-, tekstiil- ja puitpakendid
- Kilekotid
- Metallpakendid (nt konservikarbid, kanistrid, alumiiniumpurgid, metallkorgid ja -kaaned)
- Kartongist joogipakendid (nt piima- ja piimatoodete, mahla- ning veinipakendid)

Pakendikotti ei sobi:

- Plastist ja kummist tooted, mis ei ole pakendid
- Ehitusmaterjalid
- Rõivad ja jalanõud
- Ohtliku aine märgisega tähistatud toodet sisaldavad pakendid (nt mootoriõli-, liimi-, värvi- ja lahustipakendid)

PAPP- JA PABERPAKEND

Pakendikotti sobivad:

- Paberist ja papist pakendid (nt pappkastid ja -karbid, paberkotid, pakkepaber)

Pakendikotti ei sobi:

- Määrduvad/vettinud paber ja papp
- Pehmepaber (nt tualettpaber)
- Ajalehed, ajakirjad, raamatud
- Koopia- või joonistusmaterjalid
- Fooliumi või kilet sisaldav paber, papp, kartong (nt mahlapakid)
- Tapeet

KLAASPAKEND

Pakendikotti sobivad:

- Klaaspudelid ja -purgid (nt karastus- ja alkoholsete jookide pudelid, klaaspurgid)

Pakendikotti ei sobi:

- Akna- leht- ja peegelklaas
- Valguslambid ja elektripirnid
- Keraamika, kristall ja portselan (nt toidunõud, vaasid jne)
- Kuumuskindel klaas (nt ahjukindlad toidunõud)

* Pakendikotti on lubatud panna ainult kuivad, tootest tühjad pakendid, mis ei määri teisi pakendeid.

* Suru suuremahulised esemed (näiteks pappkarbid, mahlapakid, plastpudelid) enne kotti panekut kokku!

Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu

Keskkonnaministeeriumi poolt on osapooltele kooskõlastamiseks
välja saadetud „Jäätmeseaduse ja pakendiseaduse muutmise seaduse eelnõu“
Vastavad dokumendid leiab:
<https://dhs-adr-kem.envir.ee/Display.aspx?ID=80527&Root=80527>

Me ihkame jõuludeks koju
ja otsime tuttavat ust.
Kodus ootab meid jõulurahu,
perre koondub ja vaikne on jutt.

Head Uut Aastat!

Kontakt:

Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ
Mustamäe tee 24, 10621 Tallinn, tel.: 640 3240, e-mail: eto@eto.ee

Juhatus liige:	Siret Kivilo	640 3245 / 510 8551	siret@eto.ee
Raamatupidaja-büroojuht:	Merle Männik	640 3240	eto@eto.ee
Turundus- ja müügijuht:	Rainer Ramjalg	640 3246 / 502 2385	rainer@eto.ee
Arendusjuht:	Merike Koger	506 2535	merike@eto.ee

ANNA PAKENDILE UUS ELU!